

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

สังคมไทยในอดีตเป็นสังคมชาวพุทธที่เต็มไปด้วยความรัก ความผูกพัน เอื้ออาทร ช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ตามลักษณะสังคมอุดมคติ แต่สภาพปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นไปอย่างรวดเร็ว นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสังคมโลก และประเทศไทยอย่างใหญ่หลวง ทั้งทางด้านเศรษฐกิจการเมืองการปกครอง วิถีชีวิตที่ก้าวไปสู่สังคมวัตถุนิยมทำให้คนมีความเป็นปัจเจกบุคคลสูง กล่าวคือ ไม่ใส่ใจเรื่องส่วนรวม มุ่งแสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเองเพิกเฉยต่อส่วนรวมแสดงถึงการขาดจิตสาธารณะส่งผลกระทบต่อบุคคล ครอบครัว ชุมชนและประเทศชาติดังเช่นปัญหายาเสพติดที่เกิดจากความเห็นแก่ตัวของผู้ชาย การปล่อยน้ำเสียจากโรงงาน การทำลายทรัพยากรป่าไม้ การเอารัดเอาเปรียบในสังคม การฉ้อฉลเร่รังเหี้ยมโหดในสุกร การแบ่งพรรคแบ่งพวก เกิดการแก่งแย่งเห็นประโยชน์ของกลุ่มและพวกพ้อง เกิดการทุจริตคอร์รัปชัน เกิดภาพวิกฤตในประเทศเกิดการเบียดเบียนและทำลายทรัพย์สินสมบัติของส่วนรวมอย่างมากมาย ส่งผลกระทบต่อในระดับโลก (ทิสนา แจมมณี(2547: 2) และ ว.จิริเมธี (2553: 143 – 145) ได้ระบุไว้ว่าบ่อยครั้งที่เห็นข้อความตามที่สาธารณะต่างๆ เป็นการขอร้องให้ปฏิบัติ หรือปลูกจิตสำนึก เช่น โปรดทิ้งขยะลงถัง ห้ามเดินตัดสนาม ขึ้นลงระดับเดียวโปรดใช้บันได ปัญหาเหล่านี้สะท้อนให้เห็นความเสื่อมด้านจิตสาธารณะของคนส่วนใหญ่ ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์(2552 : 4) และถูกมองว่าส่วนหนึ่งเกิดจากความล้มเหลวในการจัดการศึกษา กระบวนการเรียนรู้ต้องไม่มุ่งพัฒนาคนทางสติปัญญาเพียงอย่างเดียว ควรสร้างจิตสำนึกรับผิดชอบต่อส่วนรวมควบคู่ไปด้วย ปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้อง วิกฤติทางการเมืองของไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 เป็นต้นมาชี้ให้เห็นวัฒนธรรมทางการเมือง ที่ขัดต่อวิถีของชุมชนหรือประชาคมใหม่บนพื้นฐานของความรู้ ความรักความเมตตาต่อกันและความร่วมมือร่วมใจกัน แสดงให้เห็นว่าคนไทยกำลังประสบปัญหาวิกฤตค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมและมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปเพราะผลกระทบจากการเลือนไหลของวัฒนธรรมต่างชาติ ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนค่านิยมและพฤติกรรมวัตถุนิยมขาดจิตสาธารณะเพื่อส่วนรวม

การมีจิตสาธารณะเป็นภาวะที่ได้รับการอบรมกล่อมเกล่าและสะสมอยู่ในส่วนของการรับรู้ที่ละเอียดละน้อย การปลูกฝังจิตสาธารณะให้แก่นักเรียนจะต้องเริ่มต้นจากครอบครัว สถานศึกษาเพื่อสร้างนิสัยให้มีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ โดยอาศัยการสั่งสอน ฝึกฝน จากบุคคล และสิ่งแวดล้อม ซึ่งรัฐบาลกำหนดเป็นวาระแห่งชาติด้วยการส่งเสริมให้มีการให้ และอาสาช่วยเหลือสังคม ได้กำหนดตามมติคณะรัฐมนตรีให้ปี 2554-2558 เป็นปีแห่งการให้ และการอาสาช่วยเหลือสังคม การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมในสถาบันการศึกษา นับได้ว่าเป็นหลักการที่สอดคล้องด้วยเหตุผลเป็นพลังที่ปลูกเร้าบำรุงคนให้มีคุณภาพในการเป็นสมาชิกของสังคมที่ดีมีจิตสำนึกฝึชชอบต่อหน้าที่ของมนุษย์ชน ดังกระทรวงศึกษาธิการได้ให้ความสำคัญของจิตสาธารณะ โดยให้หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มีกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณะประโยชน์เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน และท้องถิ่นตามความสนใจในลักษณะอาสาสมัคร ซึ่งจิตสาธารณะเป็นหนึ่งในคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนที่สถานศึกษาต้องเน้น โดยสถานศึกษาต้องมีชั่วโมงให้นักเรียนมีกิจกรรมจิตสาธารณะ(กระทรวงศึกษาธิการ. 2551:17-21)ในกระบวนการเรียนการสอนเน้นให้ความสำคัญทั้งความรู้และคุณธรรม จริยธรรม จัดกิจกรรมโดยให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ เสียสละต่อสังคม เช่น กิจกรรมอาสาสมัครต่างๆ กิจกรรมสร้างสรรค์สังคมครูผู้สอนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่ต้องจัดสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดดีทำดี ปฏิบัติดี ซึ่งตรงกับแนวคิดของทิสนา แคมมณี(2550: 67) ได้ระบุไว้ว่าบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเด็กจึงต้องช่วยพัฒนาความสามารถในการคิดให้เด็กอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเด็กเป็นคนที่มีความคิดกว้างไกล สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างราบรื่น ดังนั้นแนวทางการสอนที่ครูสามารถทำได้มากที่สุดและสะดวกที่สุดในการพัฒนาการคิดให้แก่ผู้เรียน คือ เนื้อหาต่างๆ โดยส่งเสริมให้ให้ผู้เรียนพัฒนาการคิดให้แก่ผู้เรียนเพื่อให้เกิดการนำไปสู่การปฏิบัติอย่างถูกต้องในสังคม

การพัฒนาจิตสาธารณะในตัวบุคคล ควรได้รับการพัฒนาตั้งแต่วัยเด็ก ซึ่งผู้ที่มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อพฤติกรรมของเด็กก็คือ บิดา มารดา ครู และเพื่อนร่วมวัย รวมทั้งสื่อมวลชนด้วย ตามลำดับ หากครอบครัว ครู เพื่อนร่วมวัย และสื่อมวลชน ได้ถ่ายทอดความมีจิตสำนึกที่ดี มีจิตสำนึกต่อสาธารณสมบัติส่วนรวมให้แก่เด็กอย่างสม่ำเสมอ เด็กก็จะซึมซับเอาคุณลักษณะที่ดีนี้ติดตัวไปนอกจากนี้ลักษณะการเรียนรู้และความสนใจของเด็กในแต่ละวัยมีความแตกต่างกัน การจะพัฒนาจิตสาธารณะในตัวเด็ก ได้นั้น จึงขึ้นอยู่กับกลวิธีของผู้พัฒนาแต่ละคนว่าจะจัดกิจกรรมหรือจัดประสบการณ์ให้กับเด็กอย่างไร ซึ่งสามารถทำได้หลายวิธี (นันทวัฒน์ ชุนซี.

2546 : 35)และการพัฒนาจิตสาธารณะของบุคคลขึ้นอยู่กับระดับวุฒิภาวะทางสังคมของบุคคล เช่น ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายการหลีกเลี่ยงการใช้หรือการกระทำที่จะทำให้เกิดความ ขำรุคเสียหายต่อของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่มมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาของ ส่วนรวมในวิสัยที่ตนสามารถทำได้การถือป็นหน้าที่จะมีส่วนร่วมในการดูแลโดยการทำตาม หน้าที่ที่ถูกกำหนดและอาสาที่จะทำบางสิ่งบางอย่างเพื่อส่วนรวม การเคารพสิทธิในการใช้ของ ส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันส่วนรมนั้นเป็นของตนเองตลอดจนไม่ปิดกั้น โอกาสของ บุคคลอื่นที่จะใช้ของส่วนรวมและกระทรวงศึกษาธิการ(2551:24) กำหนดให้นักเรียนระดับชั้น มัธยมศึกษาที่มีจิตสาธารณะช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ โดยไม่หวังผลตอบแทน และเข้าร่วม กิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อ โรงเรียนชุมชนและสังคมทั้งดูแลรักษาสาธารณสมบัติและ สิ่งแวดล้อมด้วยความเต็มใจเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อ โรงเรียนชุมชนและสังคมเข้า ร่วมกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาหรือร่วมสร้างสิ่งที่ดีงามของส่วนรวมตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นด้วย ความกระตือรือร้น

สภาพปัญหาพฤติกรรมจิตสาธารณะของเยาวชนไทยมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมใน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจากศึกษาสภาพปัญหาพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า การดูแลของส่วนรวม โดยไม่คำนึงถึงผู้อื่นที่จะมาใช้ ร่วมกัน ไม่ดูแลรักษาของส่วนรวม ไม่ช่วยดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ไม่รักษาสาธารณสมบัติของ โรงเรียน การใช้น้ำ การใช้ไฟฟ้าอย่างฟุ่มเฟือย นั่งเก้าอี้ในจุดให้ใช้ร่วมกันเมื่อลุกจากที่นั่งไม่ เก็บเข้าที่เดิม การทิ้งขยะไม่ถูกที่ การใช้ของส่วนรวมอย่างไม่ทะนุถนอมใช้ไม่เหมาะสมกับ งาน หรือไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ของตนเอง ไม่ช่วยกันรักษาความสะอาดของสิ่งแวดล้อม ไม่มี ความรับผิดชอบต่องานกลุ่ม ขาดความรับผิดชอบ ขาดความสามัคคี การไม่ช่วยเหลือเพื่อน ทำงานกลุ่มไม่มีจิตอาสา เมื่อแม่แบ่งปัน มีน้ำใจให้ความช่วยเหลือคนอื่น(สันติพงศ์ ยมรัตน์. 2555:45-50) ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของดวงกมลทองอยู่(2555:45) ได้ศึกษาพฤติกรรมจิต สาธารณะของนักเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25 พบว่า พฤติกรรมจิต สาธารณะที่ไม่พึงประสงค์ดังนี้ ไม่ดูแลรักษาของส่วนรวมโดยไม่คำนึงถึงผู้อื่นที่จะมาใช้ ร่วมกัน ไม่ช่วยดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ไม่รักษาสาธารณสมบัติของโรงเรียน การใช้น้ำ การใช้ ไฟฟ้าอย่างฟุ่มเฟือย การทิ้งขยะไม่ถูกที่ การใช้ของส่วนรวมอย่างไม่ทะนุถนอมใช้ไม่เหมาะสม กับงาน หรือไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ของตนเอง ไม่ช่วยกันรักษาความสะอาดของสิ่งแวดล้อม ขาดความรับผิดชอบ ขาดความสามัคคี การไม่ช่วยเหลือเพื่อนทำงานกลุ่มไม่มีจิตอาสา เมื่อแม่ แบ่งปัน มีน้ำใจให้ความช่วยเหลือคนอื่น

จากการศึกษาสภาพปัญหาการพัฒนาจิตสาธารณะและสภาพการจัดการเรียนการสอนจิตสาธารณะโดยสันติพงศ์ ยมรัตน์ (2553: 25) ได้ศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการในการจัดการเรียนการสอนจิตสาธารณะ ของมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 จำนวน 320 คน พบว่าครูมีเจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนการสอนจิตสาธารณะ และตระหนักถึงความสำคัญในการปลูกฝังจิตสาธารณะให้กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา แต่ครูมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการออกแบบการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะให้กับนักเรียน รวมถึงการวัดและประเมินผลจิตสาธารณะในระดับน้อย ในการพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียน ครูส่วนมากจะมอบหมายให้นักเรียนทำกิจกรรมเพื่อสังคม เช่น การทำความสะอาดโรงเรียน วัด และชุมชน การปลูกต้นไม้ ในช่วงโมงกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยขาดการพัฒนาจิตใจให้มีจิตเมตตาช่วยเหลือผู้อื่น ทำให้ไม่สามารถพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนได้ตามเป้าหมายที่ครูกำหนดไว้ และจากการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการจัดการเรียนการสอนจิตสาธารณะ พบว่า นักเรียนขาดจิตสาธารณะ และครูส่วนมากต้องการให้มีการสร้างรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะให้กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและต้องการให้ครูได้รับความรู้เกี่ยวกับการออกแบบการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลจิตสาธารณะ

ดังนั้นผู้วิจัยจึงพัฒนารูปแบบกิจกรรมจิตสาธารณะตามแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการการเรียนรู้คิดของเพียเจต์ ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์กทฤษฎีการพัฒนาด้านจิตพิสัยของบลูมทฤษฎีการวางเงื่อนไขของสกินเนอร์ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษากิจกรรมจิตสาธารณะให้ประสบความสำเร็จแนวทางหนึ่งคือการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมจิตสาธารณะ เนื่องจากรูปแบบการจัดกิจกรรมวูล์ฟอล์ค (Woolfolk, 1998) ได้ให้ความหมายของรูปแบบการสอนไว้ว่ารูปแบบการสอนเป็นการอธิบายถึงสถานการณ์ที่สร้างขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทำความเข้าใจและจดจำรูปแบบการสอนส่วนใหญ่สร้างขึ้นมาจากทฤษฎีการเรียนรู้หรือจากการปฏิบัติการในสถานการณ์จริง แบบแผนการจัดการเรียนการสอนทำให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ให้บรรลุตามจุดประสงค์ ด้านหนึ่งอาจเป็นทางด้านพุทธิพิสัยจิตพิสัยทักษะพิสัยหรือคุณลักษณะพิสัย ซึ่งรูปแบบการจัดกิจกรรมส่วนสมพงษ์สิงหะพล (2543 : 25-58) ได้ระบุไว้ว่ารูปแบบการจัดกิจกรรมเป็นแนวทางรายละเอียดยุทธวิธีที่ชี้แจงลำดับขั้นตอนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน รูปแบบการจัดการจัดกิจกรรมมีเป้าหมายที่ชัดเจนในการสอนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างใดอย่างหนึ่งรูปแบบการจัดกิจกรรมมีพื้นฐานทางทฤษฎีหรือพื้นฐานทางปรัชญารองรับนั่นคือรูปแบบการสอนสร้างมาจากทฤษฎีหรือหลักปรัชญาโดยตรง

และรูปแบบการจัดกิจกรรมมีลักษณะที่กว้างกว่ายุทธศาสตร์การสอนวิธีการสอนและหลักการสอนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของลัดดาวัลย์ เกษมเนตรและคณะ (2547 : 67-90) พบว่านักเรียนที่ใช้รูปแบบการพัฒนาจิตสาธารณะโดยใช้ตัวแบบผ่านการเล่านิทานจะมีความคงทนของจิตสาธารณะมากกว่ากลุ่มที่ไม่ได้ใช้รูปแบบการพัฒนาจิตสาธารณะ โดยใช้ตัวแบบผ่านการเล่านิทานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และงานวิจัยของบุญทัน ภูบาล (2549) พบว่าการจัดการเรียนการสอนจิตสาธารณะโดยใช้วีดิทัศน์หุ่นเชิดเป็นตัวแบบ นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยจิตสาธารณะหลังทดลอง หลังทดลอง 1 สัปดาห์ และหลังทดลอง 2 สัปดาห์ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่านักเรียนมีความคงทนในพฤติกรรมจิตสาธารณะ ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานการวิจัย ดังนี้ 1. นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยจิตสาธารณะจากการวัดในช่วงเวลาหลังเรียนสูงกว่าช่วงเวลาก่อนเรียน 2. นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยจิตสาธารณะหลังเรียนหลังเรียน 2 สัปดาห์และหลังเรียน 4 สัปดาห์ไม่แตกต่างกัน 3. นักเรียนโรงเรียนอื่นที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนจิตสาธารณะที่พัฒนาขึ้นมีคะแนนเฉลี่ยจิตสาธารณะหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนจากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียน พบว่า วิธีการที่ใช้ในการพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียน ส่วนมากจะใช้วิธีการให้นักเรียน เรียนรู้จาก การสังเกตตัวแบบ ได้แก่ ตัวแบบสัญลักษณ์ผ่านสื่อหนังสือเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม ตัวแบบผ่านการเล่านิทาน ตัวแบบผ่านภาพการ์ตูน การใช้วีดิทัศน์ละครหุ่นเชิดเป็นตัวแบบ โดยให้นักเรียนสังเกตและทำตามตัวแบบจิตสาธารณะ โดยใช้กระบวนการทางปัญญา ผลการวิจัย พบว่าการเรียนรู้จากตัวแบบสามารถพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (นันทวัฒน์ ชุนชี.2546;ลัดดาวัลย์ เกษมเนตรและคณะ.2547; บุญทัน ภูบาล.2549;ศิริแคนสา.2551)

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาจิตสาธารณะให้กับนักเรียนมัธยมศึกษามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง โดยจิตสาธารณะได้รับการกำหนดไว้ในคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ครูมัธยมศึกษาต้องการให้มีรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะให้กับนักเรียน จากเหตุผลดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนจิตสาธารณะหรับนักเรียนมัธยมศึกษาเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นการปลูกฝังให้นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายมีจิตสาธารณะ เพื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ สามารถนำความรู้ความสามารถมาพัฒนาสังคมและประเทศชาติต่อไป

คำถามการวิจัย

ดังนั้นการวิจัยในครั้งนี้มีการตั้งคำถามการวิจัยและกำหนดปัญหาการวิจัย ดังนี้

1. รูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้มีจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นอย่างไร
- 2 ผลการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้มีจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
2. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ขอบเขตการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้แบ่งเป็น 4 ระยะ มีดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ความต้องการและทิศทางของการพัฒนา รูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ระยะที่ 2 การสร้างและพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ระยะที่ 3 ศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดกิจกรรมให้มีจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยทดลอง

ระยะที่ 4 ศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

มีประชากรและกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ความต้องการ และทิศทางของการพัฒนา รูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

1.1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยครูผู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านจิตสาธารณะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 (ร้อยเอ็ด) จำนวน 75 โรงเรียน จำนวน 665 คน

1.1.2 กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage sampling) คือ ครูผู้จัดกิจกรรมจิตสาธารณะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 (ร้อยเอ็ด) จำนวน 75 โรงเรียนละ 1 คน รวม 75 คน เพื่อใช้ในการตอบแบบสอบถามความต้องการและทิศทางของการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

1.2 กลุ่มเป้าหมายระยะที่ 2 การสร้างและพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านจริยธรรม จำนวน 2 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน จำนวน 3 คน เพื่อใช้ในการประเมินเพื่อหาคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย

1.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในระยะที่ 3 ศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดกิจกรรมให้มีจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

1.3.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเมืองสรวงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 จำนวน 147 คน

1.3.2 กลุ่มตัวอย่าง นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4/1 ปีการศึกษา 2555 โรงเรียนเมืองสรวงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 จำนวน 42 คน ซึ่งเป็นห้องเรียนที่ผู้วิจัยดำเนินการจัดกิจกรรมเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบเป็นกลุ่ม (Cluster Sampling) และผู้ช่วยวิจัย 1 คน เพื่อใช้ในการทดลองใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

1.4 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในระยะที่ 4 ศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

1.4.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชากรครูผู้จัดกิจกรรมจิตสาธารณะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 (ร้อยเอ็ด) จำนวน 75 โรงเรียน จำนวนครู 665 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 (ร้อยเอ็ด) จำนวน 9,857 คน

1.4.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ

1) ครูผู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านจิตสาธารณะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27(ร้อยเอ็ด) จำนวน 75 โรงเรียน เลือกแบบเจาะจง จำนวน 4 ขนาดโรงเรียน คือ โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 1 คน โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 1 คน โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 1 คน โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 2 คน รวมจำนวน 5คน โดยการเลือก แบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 27 (ร้อยเอ็ด) รวมทั้งหมด 195 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อใช้ในการศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมจิตสาธารณะสำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

2. ตัวแปร

ตัวแปรที่ใช้ศึกษา คือ

2.1 ตัวแปรต้น คือ รูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้มีจิตสาธารณะ สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

2.2 ตามแปรตาม คือ

2.2.1 ด้านความรู้ความเข้าใจเชิงจิตสาธารณะ

2.2.2 ด้านการใช้เหตุผลในการตัดสินใจเชิงจิตสาธารณะ

2.2.3 ด้านพฤติกรรมเชิงจิตสาธารณะ

3. เนื้อหาการวิจัย คือ ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจและพึงพอใจโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน และเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม

4. ระยะเวลาการดำเนินการ ปีการศึกษา 2555 ถึงปีการศึกษา 2556

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. จิตสาธารณะ หมายถึงคุณลักษณะของนักเรียนที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่นชุมชนและสังคมด้วยความเต็มใจ กระตือรือร้นโดยไม่หวังผลตอบแทน

2. การพัฒนาจิตสาธารณะ (The Development of Public – minded Consciousness) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงกระบวนการด้านความรู้ความเข้าใจเชิงจิตสาธารณะ ด้านการใช้เหตุผลในการตัดสินใจเชิงจิตสาธารณะ และด้านพฤติกรรมเชิงจิตสาธารณะ เพื่อให้มีสำนึกใน

ประโยชน์ สำคัญในผลกระทบที่พึงมีต่อชุมชน และสังคมโดยรวม โดยผู้ที่ต้องรับผลนั้นอาจไม่เห็นตัวตนชัดเจนว่าเป็นบุคคลใด ทราบแต่เพียงว่าสังคมโดยรวมต้องได้รับผลแน่นอน การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นผลมาจากการจัดการเรียนรู้ การมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมด้วยตนเอง

3. รูปแบบการจัดกิจกรรม หมายถึง แบบแผนในการจัดการเรียนการสอนที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้หรือ ความสามารถในการด้านใดด้านหนึ่งตามเป้าหมายที่กำหนดไว้รูปแบบการเรียนการสอนสร้างขึ้นจากแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้และแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องรูปแบบการสอนจริยธรรม

4. การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้มีจิตสาธารณะสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หมายถึง แบบแผนการจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเกิดจิตสาธารณะตามทฤษฎีพัฒนาการเรียนรู้จิตของเพียเจต์ ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์กทฤษฎีการพัฒนาจิตพิสัยของบลูมและ ทฤษฎีการวางเงื่อนไขของสกินเนอร์ซึ่งมีทั้งหมด 7 ชั้น คือ

ขั้นที่ 1 เตรียมความพร้อม การกระตุ้นเร้าความสนใจให้นักเรียนมีความอยากรู้ อยากเรียน โดยใช้ปัญหาหรือสถานการณ์ที่อยู่ในความสนใจของผู้เรียนเพื่อท้าทายให้ผู้เรียนคิดค้นหาคำตอบอย่างอิสระ และแจ้งผลการเรียนรู้พร้อมทั้งกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้เพื่อเตรียมให้ผู้เรียนมีความพร้อมที่จะทำกิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นที่ 2 ความรู้ความเข้าใจเชิงจิตสาธารณะ (Conscious Public-minded Cognitions) หมายถึง ความสามารถด้านสติปัญญาอันเป็นผลจากกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน โดยอาศัยปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวกับสิทธิ หน้าที่ของตนเอง ผู้อื่นในการใช้ทรัพย์สินส่วนรวม และความรับผิดชอบในการใช้ของส่วนรวมรู้ผลที่เกิดจากระทำหรือความเป็นไป การรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและการรักษาสิ่งแวดล้อมและโลก วัตได้โดยใช้แบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบปรนัย ให้นักเรียนเลือกตอบจากตัวเลือกที่ผู้วิจัยกำหนดให้ 5 ตัวเลือก พิสัยของคะแนนการวัดตัวแปรนี้อยู่ระหว่าง 0 กับ 20 คะแนน คะแนนสูงแสดงว่าผู้ตอบมีความรู้ความเข้าใจเชิงจิตสาธารณะในขั้นสูง

ขั้นที่ 3 ขั้นความรู้สึกจิตสาธารณะหมายถึง การจัดกิจกรรมโดยใช้สถานการณ์ เชื่อมโยงจากความรู้เชิงจิตสาธารณะสู่ความรู้สึกที่ชอบหรือไม่ชอบ ควรปฏิบัติหรือไม่ควรปฏิบัติที่มีผลต่อการการปฏิบัติกิจกรรมจิตสาธารณะ

ขั้นที่ 4 การใช้เหตุผลในการตัดสินใจเชิงจิตสาธารณะ (Reasoning for

Conscious Public – Minded Decision Making) หมายถึง กระบวนการหรือลักษณะการคิดที่บุคคลใช้เป็นหลักในการตัดสินใจเกี่ยวกับจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบิร์ตแบ่งเป็น 6 ชั้นจากต่ำไปหาสูง ระดับต่ำสุดคือหลักการหลบหลีกการโดนลงโทษทางกาย ระดับสอง คือหลักการแสวงหารางวัลที่เป็นวัตถุของ ระดับสามคือ การทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ ระดับสี่คือ การทำตามกฎเกณฑ์ กฎหมาย และข้อบังคับทางศาสนา ระดับห้าคือ การเคารพตนเอง และภาคภูมิใจในการกระทำที่ถูกต้องของตน ชั้นที่หกคือ การยึดหลักอุดมคติสากล เช่น ความเสมอภาค ยุติธรรม และมนุษยธรรม และการเกลียดกลัวความชั่ววัด โดยใช้แบบวัดระดับการใช้เหตุผลในการตัดสินใจเชิงจิตสาธารณะที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบปรนัย ให้นักเรียนเลือกตอบจากตัวเลือกที่ผู้วิจัยกำหนดให้ 6 ตัวเลือกซึ่งเป็นระดับการใช้เหตุผล 6 ชั้น ของโคลเบิร์ต ชั้นที่ 1 ได้ 1 คะแนนชั้นที่ 2 คะแนน ตามลำดับจนถึงชั้นที่ 6 ได้ 6 คะแนน พิสัยของคะแนนการวัดตัวแปรนี้อยู่ระหว่าง 20 กับ 120 คะแนน คะแนนสูงแสดงว่าผู้ตอบมีความคิดความเชื่อเชิงจิตสาธารณะในขั้นสูง

ชั้นที่ 5ชั้นปฏิบัติจิตสาธารณะหมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงลักษณะ ดังนี้ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจและพอใจโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน และเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชนและสังคม ตลอดจนไม่ปิดกั้น โอกาสของบุคคลอื่นที่จะใช้ของส่วนรวมนั้น พฤติกรรมทั้ง 3 ลักษณะวัดโดยใช้แบบประเมินพฤติกรรมเชิงจิตสาธารณะ เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ให้นักเรียนประเมินตนเอง และครูประจำระดับช่วยตรวจสอบการตอบของนักเรียนด้วยเพื่อให้ความเห็นในกรณีที่นักเรียนตอบบางข้อที่ขัดแย้งกับความจริงอย่างชัดเจน พิสัยของคะแนนการวัดตัวแปรนี้อยู่ระหว่าง 20 กับ 100 คะแนน คะแนนสูงแสดงว่าผู้ตอบมีระดับพฤติกรรมเชิงจิตสาธารณะในขั้นสูง

ชั้นที่ 6 ชั้นนำเสนอผลงาน หมายถึง กิจกรรมการนำเสนอผลงานที่เกิดจากการปฏิบัติกิจกรรมจิตสาธารณะเพื่อแสดงถึงความสำเร็จของงานและเกิดความภาคภูมิใจในการปฏิบัติงาน

ชั้นที่ 7 ชั้นประเมินผล หมายถึง กิจกรรมประเมินผลพฤติกรรมโดยใช้แบบประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรมจิตสาธารณะและทดสอบจิตสาธารณะโดยใช้แบบทดสอบวัดระดับจิตสาธารณะ

5. ความรู้สึกจิตสาธารณะหมายถึง ความรู้สึกที่ชอบหรือไม่ชอบ ควรปฏิบัติหรือไม่ควรปฏิบัติที่มีผลต่อการการปฏิบัติกิจกรรมจิตสาธารณะโดยจัดกิจกรรมความตระหนักในปัญหาสังคม และกิจกรรมการรับรู้ความสามารถในการแก้ปัญหาสังคม

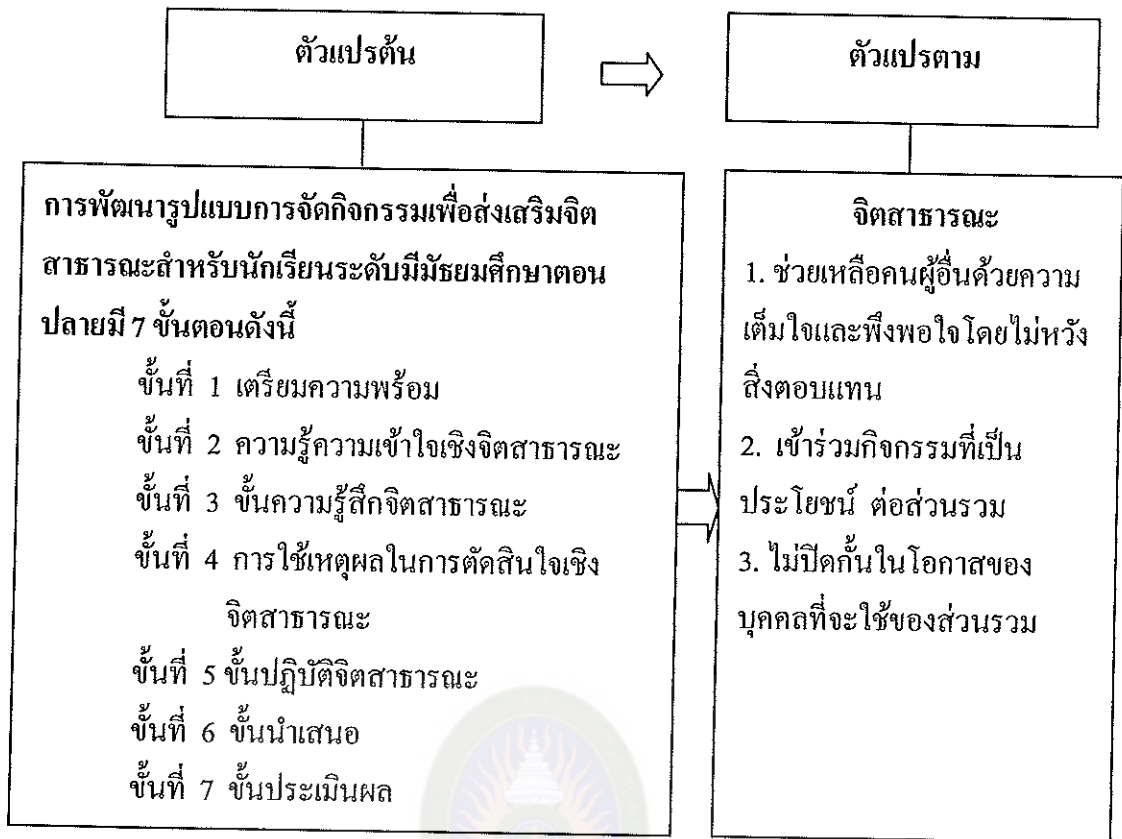
6. เหตุผลเชิงจิตสาธาณะหมายถึง การใช้เหตุผลในการตัดสินใจมีผลต่อการการปฏิบัติกิจกรรมจิตสาธาณะโดยจัดกิจกรรมด้านวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัย ปัญหาสังคม กิจกรรมตามรอยพ่อผู้เปี่ยมด้วยจิตสาธาณะและกิจกรรมต้นแบบจิตสาธาณะ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้รูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมนักเรียนมีจิตสาธาณะสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งเป็นการสนองนโยบายปฏิรูปการศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551
2. เป็นแนวทางในการพัฒนาครูผู้สอนในการจัดกิจกรรมจิตสาธาณะเป็นไปตามนโยบายของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งผลให้นักเรียนมีจิตสาธาณะเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ และเป็นพลเมืองโลก
3. นักเรียนมีจิตสาธาณะเป็นพลเมืองดีของสังคม ประเทศชาติ และเป็นพลเมืองโลก
4. โรงเรียนได้แนวทางในการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมนักเรียนมีจิตสาธาณะเป็นพลเมืองดีของสังคม ประเทศชาติ และเป็นพลเมืองโลก
5. ได้นวัตกรรมในการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมจิตสาธาณะและนำไปประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะด้านอื่น ๆ

กรอบแนวคิดการวิจัย

การพัฒนา รูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมนักเรียนมีจิตสาธาณะสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย เรื่องการพัฒนาารูปแบบการจัดกิจกรรมจิตสาธาณะสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย